

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

Til Kunnskapsdepartementet
Deres ref 17/1340

6.juni 2017

Om forslag til ny generell del av læreplanverket for grunnsopplæringen som skal erstatte gjeldende generell del og prinsipper for opplæringen.

NAFO mener det er mye godt innhold i forslaget til ny generell del av læreplanen. Det er positivt at det flerspråklige og flerkulturelle blir omtalt som en ressurs, og at det stilles krav til personalets flerkulturelle kompetanse.

Vi foreslår imidlertid noen presiseringer som vi mener er nødvendige for at den overordnede delen av læreplanen skal

- synliggjøre innvandrere og flyktninger på samme måte som samer og nasjonale minoriteter
- presisere språkets betydning for læring
- synliggjøre voksne elever bedre

1.2 Kultur, identitet og mangfold

NAFO stiller seg bak denne teksten, og vil trekke fram følgende utdrag som spesielt positive:

(...) Skolen skal ivareta dette mangfoldet og inkludere alle. Dette stiller store krav til skolen og lærernes flerkulturelle kompetanse. Skolen skal støtte elevenes utvikling av egen identitet og legge til rette for at alle kan oppleve at de hører hjemme i skolen og i samfunnet.

(...)

Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening og knytte bånd til andre. Utviklingen av et felles språk er en forutsetning for at samfunnet skal fungere. Samtidig gir språklig mangfold alle elever verdifull erfaring med uttrykksformer, ideer og kulturelle tradisjoner som beriker læring og utvikling for alle i skolesamfunnet.

(...)

Jøder, kvener/norskfinner, skogfinner, rom og romanifolket/tatere er nasjonale minoriteter som har en århundrelang tilknytning til Norge. Disse folkegruppene har også bidratt til å forme en felles norsk kulturarv. Dette må det skapes bevissthet om i skolen.

Innvandrere og flyktninger må nevnes i den generelle delen

NAFO foreslår at det også tas inn en formulering om innvandrere og flyktninger under pkt. 1.2, fordi en ved å ekskludere disse gruppene, faktisk kommer i skade for å undergrave målet om å inkludere alle.

Flukt og arbeidsinnvandring til Norge har i de siste 50-60 årene ført til at befolkningen samlet sett behersker og har tilgang til flere språk og et mer allsidig og globalt erfaringsgrunnlag enn noen gang. Dette skal være en naturlig del av elevenes skolehverdag.

Språket som verktøy for læring og medvirkning må presiseres

NAFO mener at språkets betydning for å gi elever likeverdige muligheter til læring og medvirkning bør presiseres enda tydeligere i ny generell del av læreplanen. Dette kan gjøres ved å ta inn følgende formulering under 4. avsnitt i pkt.1.2:

Det er av vesentlig betydning at elevene får tilgang til lærestoffet på et språk de forstår, og at undervisningen både i ulike fag og i norsk tar utgangspunkt i den enkelte elevs språklige forutsetninger.

Kultur utvikler seg i et samspill mellom ulike grupper

Punkt 1.2 innledes med en betraktning om utviklingen av den norske kulturarven og formingen av samfunnet. NAFO anbefaler at denne betraktningen også inkluderer innvandrergruppenes og de nasjonale minoritetenes betydning for kultur- og samfunnsutvikling.

1.6 Demokrati og medvirkning

Under punkt 1. 6. i høringsforslaget står det:

«Skolen skal ivareta kulturelt mangfold, inkludere alle elever i fellesskapet og fremme felles verdier. Den skal fremme demokratiske verdier og holdninger som motvekt mot fordommer og diskriminering, og danne grunnlaget for en styreform basert på felles verdier og kulturelle tradisjoner for alle mennesker i Norge. Skolen skal også skape respekt for at mennesker er forskjellige, og lære elevene å løse konflikter på en fredelig måte.»

Presisering om språklige forutsetninger for medvirkning

NAFO peker på at det ligger noen språklige forutsetninger til grunn for å kunne delta i fellesskapet og føle seg inkludert. Ikke alle elever har de samme ferdighetene i skolens opplæringspråk. Den ekstra støtten som gis til minoritetspråklige elever gjennom vedtak om særskilt språkopplæring, er i mange tilfeller ikke tilstrekkelig for at de skal få likeverdige muligheter til å delta faglig og sosialt i skolens aktiviteter. Derfor foreslår NAFO at følgende formulering tas inn under pkt. 1.6:

I arbeidet med demokrati og medvirkning er det viktig at elevene får mulighet til å delta aktivt, uavhengig av norskspråklige ferdigheter.

Presisering om kulturelt mangfold

I arbeidet med demokrati og medvirkning kan stigmatisering og overgeneraliseringer være et stort hinder. NAFO anbefaler derfor at det tas inn et avsnitt som understreker viktigheten av å se forskjellene både innad i majoriteten og innad i hver enkelt minoritetsgruppe, og at hver enkelt elev sees på som et enkeltindivid og ikke som en representant for en sosial eller etnisk gruppe.

2.1 Danning og helhetlig kompetanse

Under punkt 2.1 står det:

«En meningsfylt skolehverdag er avgjørende for å sikre alle barn og unge en god oppvekst.»

De voksne elevene må synliggjøres

NAFO påpeker at denne læreplanen også gjelder voksne elever i grunnskole/videregående opplæring, derfor foreslår vi en tilføyelse til ovennevnte formulering:

En meningsfylt skolehverdag er også viktig for voksne elever. Voksne motiveres av opplæring som har sammenheng med livssituasjonen og som tar utgangspunkt i den voksnes innsikt og erfaringer.

NAFO finner det positivt at språkbruken i store deler av forslaget fra departementet også inkluderer voksne elever, men vi anbefaler at dette også gjøres gjeldende under følgende punkter: 1.4 og 1.6.

I punktene 3.1 og 3.2 brukes ordet voksne om skolens personale, NAFO foreslår at ordet «voksne» i disse to punktene erstattes med **«lærere»**, i samsvar med det departementet selv har skrevet innledningsvis om dokumentets betegnelse på skolens personale.

2.3 Kompetanse i fagene og 2.4 Grunnleggende ferdigheter

Språket er vårt fremste verktøy for læring. For å tilegne seg fagkunnskaper kreves et velutviklet språk. Alle fag har et fagspråk og det arbeides med ulike ord og teksttyper. Derfor er det viktig at alle lærere jobber med å utvikle fagkunnskaper og språket knyttet til sitt fag parallelt. En undervisning med mye muntlig interaksjon, vekt på arbeid med ord og begreper og bruk av skriftlige og muntlige modelltekster, vil kunne gagne alle elever i å utvikle sine språklige ferdigheter parallelt med fagkunnskaper.

Alle fag har ansvar for opplæring i lesing, skriving og muntlige ferdigheter

Til tross for at høringsforslaget fremholder at grunnleggende ferdigheter skal *«ivaretas av alle lærere i alle fag på alle trinn»*, foreslås det nå å legge til at *«Fagene norsk og samisk har hovedansvaret for opplæring i lesing, skriving og muntlige ferdigheter»*. Ut fra denne formuleringen kan det tolkes som om arbeidet med språk i fagene tones ned, og at større del av ansvaret føres tilbake til læreren i norsk og samisk.

NAFO foreslår derfor å fjerne formuleringen om at fagene norsk og samisk har hovedansvaret for opplæring i lesing, skriving og muntlige ferdigheter fra læreplanens generelle del.

3.1 Tilrettelegging for den enkelte elev

I gjeldende «Prinsipper for opplæring» er «språklig bakgrunn» eksplisitt nevnt under overskriften «Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter». I forslaget departementet nå legger fram, er overskriften endret til «Tilrettelegging for den enkelte elev», og spesifiseringen «språklig bakgrunn» er fjernet. Departementet foreslår følgende: *«Elevene møter skolen med ulike erfaringer, forkunnskaper, holdninger og behov, og skolen må gi alle elevene de samme muligheter til læring og utvikling, uavhengig av deres forutsetninger. Elevene har en historie med seg, og de har håp og ambisjoner for fremtiden.»* NAFO mener at departementets forslag er for vagt og lite presist.

Behold gjeldende føringer for tilpasset opplæring

NAFO foreslår i stedet å beholde formuleringen om tilpasset opplæring og likeverdige muligheter fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet: Prinsipper for opplæringen (s 4-5):

Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter

I opplæringen skal mangfoldet i elevenes bakgrunn, forutsetninger, interesser og talenter møtes med et mangfold av utfordringer. Uavhengig av kjønn, alder, sosial, geografisk, kulturell eller språklig bakgrunn skal alle elever ha like gode muligheter til å utvikle seg gjennom arbeidet med fagene i et inkluderende læringsmiljø.

Om kartlegging

NAFO er positive til det som skrives om kartlegging: *«Kartlegging og observasjon av hver enkelt elev er virkemidler for å følge opp den enkelte. Det har imidlertid liten verdi dersom det ikke følges opp med konstruktive tiltak. Overdreven vekt på dokumentasjon og rangering kan svekke den enkeltes selvbilde eller hindre utviklingen av et godt læringsmiljø».*